

as en ras in verschillen at het men- den. Of ook veel ster- Engelsen, de afstam- Friezen? persoonlijk en te allen indeloos uit- oe kan dan, d der zelfde op, de uit-

nder uit bij uw kinderen niet volcend e, de eenheid aren. Maar splitst zich een veelheid e met de vol- is de stroom moeit door zo verklaart derlijken toe- land één dan één ge- individuele

eenheid ge- ng komt de op. En dan tegenstel- vormen, die het zwaard n, maar tot en tot een n. En hierbij volken zich ben, bij wie terd toegela- , bij wie deze aan kwijnen

en factor der factor wor- strekten als

erre de ver- evel over het aarheid klaar tand, zoo zou i. Maar die God in zijn dat op zijn het blijft bij ukken. Voor in het spel dat absoluut zonde komt, ven absoluut moet worden

instelling tot er komt het ers het gees- ten, die God op dezelfde zelfs bij de Paulus zag at ze beiden in de ander. aan Paulus Jacobus heb elc zeer wel, saam te ne- verschil nu one geloovi- ekeerde ont- velk verschil vang! bodra de fac- over staande el komt, de soluit is, en pen, en de h blijft bij hier het be- ad en wijze i zag anders i zag anders i zag anders hebben aan ar hebben er in viermaal on- distus geven. d zeggen, dat daarder pre- at, elkander ker nog, dat ven verschil- van inzicht it ge daaron- :zoudt willen

ng in tijden, te waarheid betrekkelijk men en uit- or alle tijden instelling tus- sione en de wens een be- uit verschil moet hieeraan gd, dat deze verschil niet r zich door-

bestijn han- met de heie- ren waren. En telijk inzicht hilde, maar ras, van een che ontwik- uiging is bij de absolute in waarheid. der waarheid r.

u dan tot de ga niet ver- ing tusschen

waarheid en leugen", dan weet men hoe dit telkens beproefd is. Nog de Reveil geeft er heugenis van. Men zou toen de „hoofdwaaarden der Reformatie" belijden, en verder niet. De hoofdwaaarden stonden vast en vereenigden; al het overige verdeelde. Een trek, een neiging, die we verstaan. Maar een methode die er al aanstonds toe leidde, om de hoofdwaaarden der uitverkiesing, voor onze vaders, „het hart der kerk", weg te laten, omdat de Remonstranten het hierin niet met ons eens waren.

Sterker nog. Eerst nam men onder die hoofdwaaarden nog „de onfeilbaarheid en het Goddelijk gezag der Heilige Schrift" op. Maar toen de critiek deze hoofdwaaarden voor veler bewustzijn afbrak, liet men ook die, ter wille van den vrede, glippen. Zoo gaat het al voort. En de uitkomst kan geen andere zijn, dan dat men op die wijs allengs alles kwijt raakt of prijs geeft.

En hier komt dan nog dit bij. Ge moet, om te belijden, spreken. Voor dit spreken hebt ge woorden en uitdrukkingen noodig. En ook die woorden en uitdrukkingen zijn niet gemeen, maar nationaal en temporeel. De taal is bij het één volk anders dan bij het andere volk, en de taal verloopt met de eeuwen. Werd nu de taal gevormd buiten verband met het bewustzijn, dan ware dit niets. Maar dit is niet zoo. In de keuze en vorming van elk woord spreekt zich iets uit. En daarom is het volstrekt onmogelijk, zelfs de grond-overtuigingen zoo uit te spreken, dat niet in het spreken zelf weer allerlei betrekkelijk verschil meespreekt. Rome, dat desniettemin absolute eenheid wil, heeft dan ook, zeer terecht op haar standpunt, de volkstaal teruggedrongen, en het Latijn tot de taal voor alle kerken, alom in deze wereld, gestempeld.

Het resultaat kan daarom geen ander zijn, dan dat de waarheid niet kan gekend noch beleiden worden dan door subjectieve toeëiening, en dat deze subjectieve toeëiening geen absoluut eender karakter kan dragen, maar op allerlei wijs en uit allerlei oorzaak verschilt.

Mysticisme.

IV.

Alle openbaring van God is in of door de geschapene dingen, en nu wil het Mysticisme buiten die geschapene dingen om, zonder tusschenkomende middelen, rechtstreeks en op een eigen manier, inzicht in het eeuwige en gezicht op den Eeuwige ontvangen.

De gedachte hieraan komt, laat u dit niet verwonderen, op bij het lezen der Heilige Schrift.

Denk slechts aan den heiligen apostel Paulus, wiens brieven zoo lijnrecht tegen het Mysticisme overstaan, en die toch gedurig bericht van wondere dingen die hem overkomen, van voor hemzelf onbegrijpelijke openbaringen, die hem te beurt gevallen zijn.

Of verhaalt hijzelf niet, hoe hij, toen veertien jaar geleden, „opgetrokken is geweest in den derden hemel." Een openbaring, die zoo raadselachtig toeging, dat hij zelf er bijvoegt: „of het mij overkomen is in het lichaam of buiten het lichaam weet ik niet." Maar al wist hij zelf niet te zeggen, of hij met lichaam en ziel, of enkel met de ziel, was opgeheven, stellig en beslist vertelt hij ons, dat hij „opgetrokken werd in het Paradijs", en dat hij in dat Paradijs „gehoord heeft onuitsprekelijke woorden", zulke woorden „die het een mensch niet geoorloofd is te spreken." (2 Co. 12: 1-4).

Of dit, gelijk sommigen beweren, terugslaat op het gebeurde op den weg naar Damascus, dan wel op een gansch andere openbaring, blijve hierbij in het midden; doch vast staat door deze verklaring van den apostel, dat hem iets geheel buitengewoons overkomen is, iets buiten de gewone orde der dingen om, en iets waarin hij gevoelde als in een teeken van bijzondere genade te mogen roemen.

Toch bleef Paulus ook daaronder zichzelf volkomen meester. Zijn God zorgde voor zijn ziel. Hij gevoelde zeer goed, dat zulk een openbaring hem tot hoogmoed en zelfverheffing verlekte. Of moest hij niet een geheel buitengewoon persoon zijn, als zoo iets hem boven anderen gegund werd?

En hierin nu is het onderscheid tusschen een apostel als Paulus en het kranke Mysticisme: De kranke Mysticus geeft aan die neiging tot geestelijke zelfverheffing toe, de heilige apostel bestrijdt die ook in zijn hart opkomende gezindheid.

Hij wil wel roemen, maar niet op dwaze manier. „Zoo ik roemen wil," dus gaat hij voort, „ik zal niet onwils zijn." Want al verzwijgt hij het feit zelf niet, hij gaat er opzettelijk niet verder op in, om geen opspraak te maken. „Ik zal de waarheid zeggen," maar voorts houd ik daarvan af, opdat niemand van mij denke boven hetgeen hij ziet dat ik ben, of dat hij uit mij hoort." (vs. 6).

Meer nog, hij erkent, dat hem zelf misschien de zucht naar zelfverheffing zou hebben medegedeeld. Maar zijn God heeft voor hem gezorgd, en die zelfverheffing tegengegaan door hem een scherpen doorn in het vleesch te geven. „En opdat ik mij door de uitnemendheid der openbaringen niet zoude verheffen, zoo is mij gegeven een scherpe doorn in het vleesch, namelijk een engel des Satans die mij met vuisten sloeg, opdat ik mij niet zoude verheffen."

Dit moet, blijkens het verhaal, saamgevallen zijn met die wonderbare openbaring, of althans kort daarna gevolgd zijn. Zoo kwam de apostel in angst en nood. In stee van te roemen, ging hij in zijn angsten smeken. De biddende gestalte kreeg weer de overhand. „Hierover heb ik den Heere driemaal gebeden, opdat Satan van mij zoude wijken." Toen kreeg hij ten antwoord:

„Mijne genade zij u genoeg, want mijne kracht wordt in zwakheid volbracht." En zoo kwam Paulus tot het zielsbesluit, om die openbaringen niet op den voorgrond te schuiven: „Zoo zal ik dan veel liever roemen in mijne zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone." (vs. 7, 8, 9).

Juist dus het omgekeerde van hetgeen ge bij het Mysticisme waarneemt. De mystiek-kranke zinkt al meer in het gepeins over zulke „gezichten en openbaringen" weg. Of ze waar of ingebeeld zijn, onderzoekt hij niet eens. Hij geeft er zich aan over. Hij zoekt er het één en al in. Hij vertelt ze, en hij verhaalt ze, en smukt ze onder het vertellen nog op. En ten slotte wordt hij voor zijn eigen besef een geestelijk buitengewoon bevoorrecht mensch, in eigen oog een buitengewoon voorwerp van openbarende genade, en het streelt hem, zoo hij merkt, dat ook anderen, ter wille van die openbaringen, hem als een bijzonder kind van God eeren.

Dit is hier de practische wigge tusschen het echte en het valsche, maar dan ook juist de wigge die de zaak uitwijst.

Toen er in verband met Gods Bijzondere Openbaring instrumenten noodig waren, die buitengewone openbaringen ontvangen moesten, heeft God hun tevens het tegengif geboden, opdat ze niet het geestelijk slacht-offer zouden worden van hun buitengewone roeping. Zij daarentegen, die wandelen in inbeeldingen van gezichten en openbaringen, kennen dat gewicht aan de klok niet, missen dat tegenwicht, en geven zich diengevolge zoo goed als altoos, zij het ook met verschil van graad, aan geestelijken hoogmoed en aan geestelijke zelfverheffing over.

Vrij zeker mag men het opkomen van het Mysticisme dan ook verklaren uit de zucht, uit de neiging, om hetgeen in vroeger dagen aan de instrumenten der Bijzondere Openbaring is te beurt gevallen, ook op zichzelf toe te passen en in eigen leven verwerkelijkt te zien.

Zóóals God zich aan zijn profeten en apostelen openbaarde, alzoo wil men dat God zich ook aan de eigen ziel zal openbaren.

Het onderscheid tusschen hetgeen destijds geschied is, om de Bijzondere Openbaring tot stand te brengen, en tusschen het leven der Christenen dat volgen moest, als eenmaal die Bijzondere Openbaring voltooid zou zijn, wordt niet gevoeld noch ingezien.

Zóóals het toen was, zoo wil men het ook nu hebben. En als dan de verbeelding levendig is, en men waant gezichten en openbaringen te ontvangen, dan gaat men vanzelf uit de hoogte neerzien op het dat die bijzondere niet hebben, en zich in eenvoudige vroomheid houden aan het in de Bijzondere Openbaring gegeven licht.

Zij willen een meerder, een hooger licht. En gelukt het hun, zich in de inbeelding dat zulk een hooger leven hun ten deel viel, in te werken, dan staat het al spoedig voor hen vast, dat het hun geschonken licht staat boven het licht van het Woord, en beginnen ze op de Heilige Schrift neer te zien als op het a-b-c-boek voor pasgeborenen, maar waar zij verre boven verheven zijn.

Op het terrein der Bediening neemt men soms hetzelfde waar.

Omdat Paulus verklaren kon, en verklaren moest, dat hij niet van menschen, maar van God zelven geroepen was tot de Bediening, komt men dan onder den indruk, dat een rechtstreeksche roeping tot de Bediening hooger staat dan een roeping die door menschen tot ons komt. Men begint dan op de roeping door menschen uit de hoogte neer te zien. De geroepenen door menschen acht men dan hurlingen te zijn. En verre boven die hurlingen acht men zich zelven verheven, omdat men immers zelf een roeping ontving van Hooger orde, een roeping tot de Bediening niet door menschen, maar van God.

Schier alle leiders der mystieke secten zijn in dat bewustzijn opgestaan; en wie geregeld de Heraut las herinnert zich nog wel uit vroeger jaren, hoe we in een anders hooggeachten broeder, maar die sinds eigen wegen koos, die zelfde dwaling, met beroep op Gal. 1: 1 verdedigd, moesten bestrijden.

Nu is het volkomen waar, dat deze inbeelding van „gezichten en openbaringen" te hebben ontvangen, niet bij allen even ver gaat. Er zijn er zelfs velen, die het in niets anders zoeken, dan dat God hun bepaalde woorden uit de Schrift voor den geest brengt, iets wat, in gewonen zin genomen, elk kind van God uit eigen ervaring beamen zal. Alleen maar, en hieraan herkent ge het begin van de dwaling, zij die naar het Mysticisme neigen, zoeken hierin niet iets gewoons, maar iets bijzonders, en zijn geneigd in dit voortbrengen van Schriftwoorden een buitengewone leiding Gods te zien. Zij zullen het daarom telkens aan anderen verhalen, en als ze merken dat dit indruk maakt, vernienigvuldigen zij de voorvallen, en gaan in eigen schatting naar boven. En juist dit laatste: het naar boven gaan in eigen schatting, is het onveranderlijk kenteeken, dat er een ziekelijke en daarom zondige toestand intrad.

Doch hoe verschillend en uiteenlopend de verschijnselen ook zijn mogen, het Mysticisme vindt zoo goed als altijd zijn oorsprong in wat de Schrift zelf ons verhaalt van hetgeen aan profeten en apostelen, en ten deele aan de eerste Christenen, is te beurt gevallen.

Het is daarom zoo verkeerd om het Mysticisme te bestrijden, door de mogelijkheid van zulke gezichten en openbaringen te loochenen, en ze op zich zelve als ongerijmd voor te stellen.

Wie dien weg inslaat, komt terstond met de Schrift wel in tegenspraak, en kan niet van dwaling overtuigen, omdat de Mysticus zich aanstonds op de Schrift

beroept, en u daaruit tal van uitspraken voorlegt, die aantoonen, hoe de heilige mannen Gods in vroeger dagen metterdaad zulke openbaringen ontvangen hebben. En dan staat ge machteloos. Consequent toch zoudt ge dan ook wat de profeten en apostelen omtrent zichzelf berichten, in twijfel moeten trekken. En kunt ge dit niet, en moet ge ten slotte wel toegeven, dat bij deze heilige mannen soortgelijke dingen voorvielen als deze mystieken u van zichzelf zeggen, dan ontkomt ge niet aan de conclusie, dat zij dus met die heilige mannen op één lijn staan, en dat gij, die zulke zielservaringen mist en miskent, beneden hen staat in geestelijke waardij. God de Heere heeft dan met hen bemoeienissen, die Hij met u niet heeft. En het noodzakelijk gevolg is, dat ge, juist door uw verkeerde bestrijding, den mysticus stijft in zijn opzet, in stede dat ge hem van zijn dwaling zoudt terecht brengen.

Bij de beoordeeling en de bestrijding van het Mysticisme, althans van zijn formeele zijde, komt het er veel meer op aan, eenzijdig de mogelijkheid van zulke gezichten en openbaringen helder in te zien, en te erkennen dat ze metterdaad hebben plaatsgegrepen; en anderzijds juist uit het motif waarmee ze destijds plaatsgrepen, den regel af te leiden, die maakt dat ze zich thans niet herhalen.

Hadden ze destijds plaats met een bepaald doel, met een duidelijk aanwijsbare strekking, dan rust op den mysticus die staande houdt dat ze ook hem te beurt vielen, de bewijlslast om aan te toonen, dat ze ook bij hem voor datzelfde doel dienen en van gelijke strekking zijn. En kan hij dat niet, blijkt veel meer, dat dit doel bij hem niet bestaan kan, dan zinkt hem daarmede de grond voor zijn beweringen onder de voeten weg.

Goed vooral is het, in verband hiermede, te wijzen op het feit, dat naast de profeten de valsche profeten opstonden, die zich insgelijks op gezichten en openbaringen beriepen, maar waarvan de Schrift getuigt, dat ze zich beriepen op de gezichten van hun eigen hart.

Recensie.

Geschiedenis van het Godsdienst- en Kerkelijk leven van het Nederlandsche Volk 636-1900. Aan ons volk verhaald door J. Kuiper. Stuk V. Te Utrecht bij A. H. ten Bokkel Huinink.

Ook het vijfde deel van dit werk verdient evenals de voorgaande vier niet anders dan met waardering en lof besproken te worden. Het getuigt van groote belezenheid en uitgebreid onderzoek. In een betrekkelijk kort overzicht zijn hier zeer veel feiten samengebracht, die ons het verloop van het godsdienstig en kerkelijk leven in Nederland gedurende het midden dezer eeuw doen kennen. De schrijver handelt o.a. over de Afgescheidenen; de Ledeboerianen; de Groningers; het reijel; de vergaderingen en de arbeid der „Christelijke vrienden"; de moderne richting; de Evangelische alliantie; de Doopsgezinden, Remonstranten, Lutherschen, Hervormden, Roomsche katholieken, den Bond van Vrije Chr. gemeenten, de Unie van gedoopte Christenen, de Darbisten, de Sabbatarianen, de Irvingianen; de Zendinggenootschappen; het kerkgezang; de organisatie der Herv. kerk naar het reglement van 1852; de Stichtingen van barmhartigheid; ons Hooger onderwijs, en voorts over vele bijzondere personen, als H. Witteveen, J. de Liefde, en anderen, die in het Christelijk Nederland van betekenis geweest zijn.

Meestal wil de heer Kuiper niet anders dan het verloop der geschiedenis weergeven, zonder in een principieele beoordeeling te treden. Dat het ook hem niet gelukt is de historie altoos precies voor te stellen, toonde reeds de Standaard aan in haar nummer van 26 Mei j.l. Soms trekt de heer Kuiper uit de geschiedenis, die hij verhaalt, ook zijne conclusies.

En daar is er althans één onder, die ik meen niet zonder weerspraak te moeten laten. Men vindt haar op blz. 517. Daar staat: „Den 9 September 1851 had de Synode een nieuwe organisatie gereed, welke den 23 Maart 1852 door den Koning werd goedgekeurd", en dan volgt deze conclusie van den schrijver: „In 1852 heeft dus de Ned. Herv. kerk door hare toenmalige organen vrijwillig een nieuwe ordening aanvaard, die zij te allen tijde verbeterden of door een andere vervangen mag".

M. i. is deze zinsede van eenige onjuistheden niet vrij te pleiten. Vooreerst, de „Synode" van 1851 was geen orgaan der kerk, maar een der bestuurs collegen van de door de Regeering ontworpen en opgelegde organisatie van 1816.

De kerk heeft dan ook het reglement van 1851 niet aanvaard, maar het is haar opgelegd.

Nog veel minder heeft zij het vrijwillig aanvaard, want zij is er in hare kerkeraden te voren niet eens over gehoord, en het stond haar in 't allerminst niet vrij het te verwerpen. Ook was het niet een nieuwe ordening, maar de bestaande van 1816, hier en daar wat gewijzigd. Tenslotte, die organisatie kan de kerk nu ook niet elk oogenblik verbeteren of door een andere vervangen, tenzij zij bereid is, wegens die daad der gehoorzaamheid aan haar Koning Christus, beroofd te worden van hare goederen, gelijk de geschiedenis der doleantie zonneklaar bewijst.

Ik meende deze opmerking niet achterwege te mogen laten, ofschoon ik daarmede volstrekt niet terugneem, wat ik ter aanbeveling van dit geschrift gezegd heb.

WIJMINGA.

Nit de Pers.

Ook onze lezers zullen belang stellen in het schrijven van Ds. Wijers te Batavia over zijne ontmoeting met Sadrach. Het stond in *Hollands Kerkblad*:

Vorige week vernam ik dat Sadrach in de stad was. Dat ik zeer verlangde die persoonlijkheid onder de Javanen te ontmoeten, zal door de broeder en zusters in Holland, die van hem gehoord of gelezen hebben worden verstaan.

Het moet echter voorzichtiger worden aangelegd. Naar hem toegaan was te groote eer. Bij melaten komen, dat zou hij weer niet doen. Gelukkig als men in zulk geval een goeden helper heeft, en dien had ik in het hoofd onzer zendingsschool, den heer Aart Vermeer. Deze kende Sadrach en zocht hem op. Tot twee malen echter vergeefs. Maar hoffelijk als een Javanen altijd is, zou dit bezoek niet onbeantwoord blijven en wanneer hij op de sen-

dingschool kwam, zou ik hem daar kunnen ontmoeten.

Zoo gebeurde het. Op eens kreeg ik de tijding dat Sadrach op de zendingsschool was, en over enkele minuten stond ik tegenover Sadrach, die met een gevolg van vier personen daar was aangekomen; drie christenen die tegenover hem zaten en een bediende achter hem.

Maar was hij dat wel? Ik had me hem voorgesteld zóóals zijn portret in Holland is verspreid geworden in zittende houding, groote oogen, open mond. Maar wat een andere persoonlijkheid stond daar! Welk een eerbiedwaardige gijzaard!

Hoe fonkelend zijne oogen van nog jeugdig vuur.

En wat onderzoekende blik wierp hij op me.

„Weer een Hollandsche dominee."

„k Begreep enigzins wat door zijne ziel moest gaan en trachtte hem op zijn gemak te zetten. „k Verklaarde dat ik van hem gelezen had en dat het me nu aangenaam was hem te ontmoeten, maar dat hij er zoo geheel anders uitzag dan op zijn portret."

„Ja," antwoordde hij, „maar ik wordt ook al een dagje ouder," en wees hierbij op de weinige lange grijze haren aan zijn kin.

Ik vraagde of het waar was, wat ik had gelezen, dat hij tot apostolischen was overgegaan.

„Ja."

Ik merkte op dat het toch zoo treurig was dat hier op Java zooveel verdoelheid onder de christenen bestond. Men moest allen saam tegen den Islam optrekken.

„Ik strijd ook dagelijks tegen den Islam," was zijn antwoord.

„Ja maar," merkte ik aan, „er moest toch meer eenheid zijn, we hebben toch één bijbel, één Heer, één geloof, één doop."

Veel betekend antwoordde hij: Toen ik van den Islam tot de christenen overging, heb ik er eerst goed over nagedacht, nu ik weer len overgegaan naar de apostolischen heb ik er eerst goed over nagedacht. Nu weer alles één? Daar moet ik eerst eens goed over nadenken."

„k Vraagde of hij met Ds. Adriaanse niet wilde samenwerken."

Ds. Adriaanse is dikwijls ziek en kan niet zoo over de bergen en overal heenreizen en trekken als ik."

„Hoeveel gemeenten hebt ge wel?"

„Zestig."

„En hoeveel leden?"

„Vijftigduizend."

„Worden die nu allen weer apostolisch?"

„Zij volgen mij."

„Hoeveel oudsten heeft elke gemeente?"

„Dat hangt af van haar ledental. Vier op de honderd, anders wordt het te druk, daar ze ook medicijnen moeten uitdelen."

„Dan zult ge wel heel wat te doen hebben."

„Ja. Nu moet ik spoedig naar huis om te oogsten, dan ga ik weer planten en daarna ga ik al mijn gemeenten weer rond."

„Gij zijt nu apostelen van Midden Java?"

„Ja."

„Hoeveel apostelen hebben we hier wel?"

„Drie. Hannibal (bij wien hij logeerde), Jacobs en ik."

„k Verklaarde dat volgens Gods Woord een apostel onmiddellijk door Christus moest zijn geroepen en het Evangelie van Hem zelf onmiddellijk moest hebben ontvangen. Hij knikte toestemmend (blijkbaar begreep hij het dus niet)."

Op de leer der apostolischen wilde hij niet verder ingaan, misschien omdat hij er nog niet vast in was en gevolg bij zich had. Eindelijk vroeg hij verlof te mogen vertrekken, daar hij dien morgen meer te doen had. Met een drievoudig beleefde Javaansche buiging nam hij afscheid. Ik gaf hem de hand. Ook van de christenen die meegeworpen waren ontving ik hartelijke handdrukken.

Zou ik mijn doel hebben bereikt?

Misschien.

Ik was geen pandita van het slag Lion Cachet, maar van het Wilhelm-Adriaanse's soort, dat hebben ze begrepen.

Maar mijn doel bereikt...?

Daar gaan ze Deflig, Javaansch, de juiste afstanden in acht nemend.

Sadrach, de apostel van Midden Java!

De door ons diep gekrenkte, die ons nu den rug toekent.

En Midden-Java volgt hem.

Dat zij volgen mij...?

Arme man! Arme Java!

Lion Cachet, zijn tegenvoeter, ligt in 't graf.

Ook hij wordt een dagje ouder. Ja, al is hij nog krachtig, zijn houding, gang, kinkaren, alles wijst er op, dat ook hij naar het graf gaat, en eens de mare zal worden vernomen: „Sadrach is dood!"

Wien zullen ze dan volgen?

Dat zult gij, o Holland, voor een groot deel te beslissen hebben. Wanneer nu dienaar na dienaar uitkomt, die met zachtheid den Javanen weet te leiden, klinkt boven uw triumfkreet, o Sadrach, straks de kreet der Gereformeerde Kerken: Zij volgen met ons den Christus der Schriften!

Maar in Holland bedanken de jonge predikanten de een na den ander, alsof het zwakste deel van het menschedom daar predikant en predikantsvrouw geworden zijn.

Wien zullen ze dan volgen...?

Ik weet niet. — Ik weet niet.

Zou ik mijn doel hebben bereikt?

Welk doel?

Ook hier in Batavia moet met Sadrach gerekend.

Op de dokter-djawa-school gaan adellijke Javanen van Midden-Java.

Op hen invloed te oefenen zou van groot belang voor de zending kunnen zijn. Straks gaan ze als dokters naar alle streken uit.

Twee hunder hadden mij herhaaldelijk bezocht. Ook was over de catechisatie gesproken en de Dinsdag-catechisatie als de voor hen meest geschikte aanbevolen.

Ze waren niet gekomen.

Daar hoorde ik Sadrach heeft grooten invloed op hen vader. Sadrach is hier.

„k Begreep wat Sadrachs tegenwerking hier zou betekenen.

En lalser aller was al wat ik van hem verlangde, maar dat ik niet vragen kon.

Den volgende avond (na Sadrachs ontmoeting) ging ik met Br. Pos van Melio, die juist hier logeerde, naar de dokter-djawa school. Een der beide jongelingen stond met anderen aan den ingang.

Op onze vraag waarom ze niet ter catechisatie gekomen waren, was het antwoord, wijl de lessen van den volgende dag zooveel werk gaven.

„k Vraagde of zij wisten dat Sadrach in de stad was."

„Ja, hij had Hannibal (de apostel) Of zij hem ontmoet hadden."

„Ja, hij was daar geweest."

Sadrach daar!

Waar de zonen van den inlandschen adel uit heel den Archipel saam zijn.

Hoe had mijn ziele verlangd daár te mogen arbeiden.

Welk een vrucht zou dat na een tiental jaren afwerpen!

Met welk een dermis had ik vernomen dat daar nu Amboineesche christenjongelingen door een modern predikant werden geesticeerd.

Hoe was mijn harte naar hen uitgegaan.

En nu...? Sadrach daar!

Dus bij Sadrachs toelating misschien.

Zou Sadrach mij naar zijn art 123 dulden?

Anders van zijn terrein gedepoteerd! Ontzettende waarheid!

Neen br. Lion Cachet, uw „het moet" geeft hier niets, dan dat het zich keert tegen den persoon, die het uitsprekt en hem doort.

We zijn hier in het slangenland, en Christus eischt van ons aan de oprechtheid der duive de list van een slang te paren.

Opdat we voor Hem mochten gewinnen.

Zou Sadrach me de toelating naar zijn art 123 tot zijn terrein willen geven?

Misschien? Een kleine starre van hoop.

Maar neen. Zijne ziele is verbitterd. Te diep werd hij gekrenkt.

En straks gaat de inlandsche jonge adel in de doolcer der apostolischen op.

En straks gaan de dokters djawa als hunne zendingen tegen ons over heel den Archipel uit.

Die gedachte vervulde me, toen ik plotseling opschrakte.

De klok wees bijna het middernachtelijk uur.

Ik ging de buitendeur van mijn studeerkamer sluiten.

Welk een oostersche nacht!

De halve maan scheen met een glans zoals Europa dien niet kent.

Een weinig achter ons erf klinkt uit de kampong het eenonig geang van den kornaler.

En in de verte wereldsch geel met muziek.

Ja Java, zoo is het. Uw halve maan staat helder en verlicht u. Uw korn wordt in en onder en bij alles vernomen en daarnaast in de verte Europeesch wereldsch geel.

Maar neen, wat zie ik?

Daar hoog aan 's hemels trans staat in fonkelende starrenpracht het Zuiderkruis.

„In hoc signo vinces."

Dank, o Vader dank!

Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.

Dat met Sadrach verkeerdelijk is gehandeld, staat thans wel vast. Toch zij niet vergeten, dat in alles de zichzelf verheffende stemming van zijn gemoed uitkomt; en naar den regel, dat de nederige alleen genade ontvangt, mag dit onze gedachten over Sadrach ook weer niet te hoog spannen.

Srijd niet al onder een deksel, ook zoo gaat toch het verzet van het Kruis tegen de Halve maan door.

Officieele Verlechten.

Provinciale Synode van Zeeland.

De Prov. Synode der Geref. kerken in Zeeland, zal D. V. gehouden worden op Woensdag 13 Juni te Middelburg in de Gasthuiskerk. Aanvang van de vergadering des voormiddags ten tiu ure.

Naam van de Raden der Geref. kerken A, B en C te Middelburg, Dr. A. LITTOOIJ, Dr. L. H. WAGENAAR, Dr. L. BOUMA.

Op de Prov. Pastorale Conferentie van Zeeland, welke den 14den Juni eveneens te Middelburg vergaderd, zullen

voor de classis Breukelen: Ds. K. Fernhout, secundus Ds. H. Buitenhuis
voor de classis Utrecht: Ds. A. M. Donner, secundus Ds. W. den Hertog; voor de classis Amersfoort.
Deputaten voor het Provinciaal Studiefonds: Ds. P. J. W. Klaarhamer, secundus Ds. K. Fernhout, Dr. G. van Goor, secundus Ds. H. Teerink, Ds. J. Koning, secundus Ds. Joh. S. Langen, en tot
Prov. Deputaat voor art. 13 D. K. O. Dr. H. Nij, secundus Ds. Donner.
Art. 13. De vergadering wordt gesloten met dankzegging door Ds. J. Koning.
Op last der Synode,
W. H. GISPEN JR.

Buitenland.

Zuid-Afrika. Een memorandum van de Holl. Geref. Kerk in Kaapland.
Van wege het kerkbestuur der Hollandse Gereformeerde kerk in Kaapland is den 1sten Maart van dit jaar een memorandum openbaar gemaakt, dat de Christenen in het buitenland moet inlichten omtrent de beschuldigingen, welke van de zijde der Engelschen tegen de Boeren worden ingebracht. In dit stuk wordt toegegeven, dat in vroegere tijden wel conflicten tusschen de zendingen en de Boeren voorgekomen zijn, doch daar tegenover wordt gesteld, dat de schuld niet altijd bij de Boeren te zoeken is, wijl de Engelsche zendingen zich dikwijls deden kennen als politieke agenten van de Engelsche regering. Dat de kerken van Transvaal en Oranje-Vrijstaat de zendingen en daarbij door de bewoners der Boerenplaatsen op allerlei wijze gestuurd worden, wordt door vele getuigenissen bewezen. Enkele Boeren mogen er nog zijn, die meenen dat men op grond van Gen. 9: 25 zich niet moet bekommeren om de bekeering der Kaffers, maar deze zijn uitzonderingen. Ten opzichte van de behandeling der Kaffers merkt men in het stuk op, dat in Johannesburg den achtigen werkdag is ingevoerd, terwijl het werken op den dag des Heeren verboden is; in Kimberley wordt er door de Kaffers zowel des Zondags als op andere dagen gedurende twaalf uren gewerkt.
Daarbij komt, dat de Hollandse kerk van de Kaap in Transvaal vijf zendingstations bezit, met meer dan 2000 gedoopte Kaffers. Men berekent dat de Hollandse Gereformeerde kerk in de Kaapkolonie voor de zending meer uitgeeft dan elke andere kerk in verhouding tot haar zieleliefte, namelijk f 1.80 per jaar en per persoon. In het laatste jaar ontving men daarvoor f 120,000. Wanneer de Gereformeerde kerken in Nederland naar verhouding evenveel voor de zending offenden, zouden zij dus daarvoor ongeveer f 900,000 moeten uitgeven! De broeders in de Kaapkolonie geven dus een bescheiden voorbeeld. Laat het gebed voor hen ook in de samenkomsten der gemeente niet vertragen!

WINCKEL.

Voor Kinderen.

TERUG.
XXXII.

"Toen ik eindelijk beter was, zoo vervolgde vader, moest ik mijn vriendelijken verzorgers vaarwel zeggen. Ik had hen voor veel te danken, vooral daarvoor dat zij 't middel waren geweest om mij te brengen op den weg des levens, zoodat ik kan zeggen: Ik was blind maar nu zie ik."

Ik had hun graag al de moeite en zorg vergolden, die zij voor mij hadden besteed, doch ik kon niet, want ik was nu doodarm. Gelukkig (lienden ze geen rekening in, en zorgden zelfs nog dat ik een reispenning kreeg. Maar ik zal nooit vergeten wat ze voor mij gedaan hebben, en de Heere God in den hemel moge het hun vergelden, ja ik weet dat Hij het doen zal, naar Zijn Woord.

Ik moest nu weder aan 't zwerven, dan hier dan daar, doch het ging niet. Ik leed honger en gebrek. Dit kwam aan den eenen kant daarvoor, dat ik niet zoo meer zoo voort kon als vroeger, en dus lang niet voor alle werk te gebruiken was. Maar aan den anderen kant ondervond ik ook, dat wie God vreest in de wereld verdrukking zal hebben. Zoo als ik je zei, zijn de menschen daar Roomsche. Wat ik was, daar hadden ze vroeger niet veel op geleet. Ze gingen naar de kerk, maar voor de rest deden ze naar hun lusten. Zondags mochten ze rijden en rossen, en als het kermis was ging het dol en broodronken toe. Vroeger deed ik daarbij mee, en mochten ze mij wel lijden. Maar nu was 't anders. Ik vond al die wereldsche pret verveelend, en had er geen lust meer toe. En nu kregen ze een hekel aan mij, en op 't laatst wilde niemand mij meer in dienst hebben, en heette ik bij iedereen een ketter. 'k Heb wat dikwijls aan Jan Herrewijns gedacht."

"Wie was dat?" vroeg Geertje, "Zeker iemand uit den dienst?"
"Neen, meid. Je moet weten dat die goede menschen in Brussel, die mij hadden opgepast, nog een boek hadden, waarin stond van al die menschen die in Vlaanderen vroeger om 't geloof zijn ter dood gebracht. Wie de Roomsche kerk vaarwel zei en 't met Gods Woord hield, werd verbrand of zoo. Dat is ook gebeurd met dien Jan Herrewijns, waar ik je van sprak. In 't boek stond wat hij zei toen ze hem wegbrachten. Ik heb 't nog onthouden. Hij zei: 'Zoo belooft nu de ellendige wereld de dienaren van Christus. Eertijds toen ik dronk en klonk en dobbelde, liet men mij stil begaan, maar nu ik den Heere vrees voert ze mij ter dood. Maar de dienstknecht is niet meer dan zijn Heere."

Kortom ik begreep wel, dat het daar in het Zuiden voor mij niet was om te blijven. Zoo ging ik dan op reis naar Holland. Maar het kostte me heel wat zwoer te komen. Wekenlang heb ik gezworven er ik hier kwam, en 't is zeker des Heeren leiding, dat ik juist op deze plaats een nachterverblijf moest krijgen en zoo mijn dochter weervinden. Nu moeten we overleggen wat ons te doen staat."

Zoo geschiedde, en 't gevolg was dat Geertje en haar vader den volgende dag reeds naar Amsterdam trokken. De kapitein had het meisje een week vrijaf gegeven, en er zelfs 't noodige reisgeld en nog wat meer bij geschonken. Beiden reden naar Halfweg, een plaatsje tusschen Haarlem en Amsterdam en namen daar plaats in de trekschuit. Dit voertuig zal men thans in de Haarlemmer trekschuit niet meer vinden, althans niet met reizigers gevuld. In dien tijd echter was de trekschuit zeer gezocht, en bij vreemdelingen zelfs hoog geprezen. In de roef (roef is dat) het mooie, overdekte gedeelte voelde men niet dat men voer, kon men gerust en

slaapje doen. 't Ging trouwens acht of tien maal langzamer dan thans met den spoortrein. Alleen de "vliegschuit" maakte wat meer haast, voor de gewone liep een paard op een sukkeldraai. Wie in de "schuit" zat, 't min fraaie, ten deele open gedeelte, betaalde minder dan de roefmenschen, maar had ook minder gemak.
Kon 't gebeuren, dat iemand in de trekschuit tijd te veel had — daarop was trouwens gerekend, — maar Geertje noch haar vader hadden daar last van. De dochter had, even als haar vader, veel te verhalen, schoon zij het minder geregeld deed dan hij en dat wel om goede redenen. Vader vroeg dan ook veel meer dan zijn dochter had behoeven te doen, en 't scheen wel dat niet alle antwoorden hem bevredigden. Vooral wat Geertje den kosten en diens vrouw vertelde boezemde vader belang in; dat zij bij hare pleegouders niet was gebleven keurde hij volstrekt niet goed.

Na bijna anderhalf uur varens, hadden zij het doel van hun reis bereikt. Dicht bij de Haarlemmerpoort, die er heel anders uitzag dan de Willemspoort die nu op dezelfde plek staat, hield de schuit stil, en stapte 't gezelschap uit. Voor hen lag de groote stad, toen de grootste in noordelijk Europa, Londen uitgesloten, aan de landzijde geheel met muren omringd. Sterke bolwerken, waarvan een het Blauwboek, dicht bij de poort lag, verdedigden de stad. En toen vader 't alles aanzag, sprak hij diep geroerd: "God zij geprezen, die 't mij nog eens weer doet aanschouwen; ik ben wel diezelfde niet meer als vroeger toen ik in mijn kracht was, maar ik heb nu ook wat beters, dat ik toen niet had. En nu kind, moeten we moediger gauw gaan opzoeken."

Ze gingen den naasten weg over den Haarlemmerdijk, die toen reeds niet als nu geheel met huizen was bezet. Doch halverwege reeds moest vader rusten, want de banken, die toen op de meeste stoepen werden gevonden, gelukkig gelegenheid boden. Zulke banken dienden eigenlijk voor de bewoners der huizen, die 'savonds zich kwamen verlusten, terwijl vader een lange pijp rookte, en de kinderen op de stoep speelden. Tegenwoordig zou men dat wat "burgerlijk" vinden, of "ordinaar" zooals de Amsterdamers zeggen. Doch in dien tijd deden zelfs zeer deftige families zoo. Ja men vindt opgeteekend, dat een bekend raadsheer, Bontemaantje geheten, een gesprek over staatszaken hield met een hooggeplaatst man die naar Indië ging, terwijl beiden genoeglijk steunden op de ijzeren leuning van de Nieuwebrug aan 't IJ.

Vader had blijkbaar van zijn kracht wat veel geveerd, en daarbij was de ontroering groot, nu hij na zooveel jaren zijn stad wederzag, en allerlei herinneringen bij hem opkwamen. Hij beelde, en zei eindelijk dat hij geen kans zag den langen weg naar 't gasthuis nu af te leggen. Trouwens Geertje zag dat ook wel, en overleefte wat te doen. Aan drinkwinkels was hier geen gebrek, doch vader was, wat zijn dochter ook mocht zeggen, niet te bewegen daar in te gaan. Nog zat men te redeneeren, toen de man eensklaps zei:

"Weet je wat, kind, de Anjelijsgracht is hier immer heel dicht bij. Laten we even bij dien koster gaan, onze oude kennissen. Als ik daar rustig een poosje zit en wat drink, kom ik zeker wel bij."

Dat Geertje veel zin had in dat bezoek durfde ik niet zeggen. Doch ook zij wist geen beteren raad. Zoo stapte men dan op, ging een zijstraat in, 't Fransche pad voorbij, en na een klein half uur — want vader liep nu heel langzaam — was de kosterwoning bereikt, vóór welke echter het "school en braaije" niet meer prijkte.

AAN VRAGERS.

Op de vraag van O. te A. vanwaar de spreuk komt:

Ieder ketter heeft zijn letter, moeten we het antwoord — althans met zekerheid — schuldig blijven. We weten niet door wien en wanneer die regels zijn vervaardigd.

Wel weten we dit: Nu twee eeuwen geleden leefde in Zwitserland de zeer bekende geleerde Werenfels, wiens werken herhaaldelijk zijn uitgegeven. Hij nu dichtte een Latijnsch vers op den Bijbel, dat vertaald ongeveer aldus luidt:

"Dit is het boek waarin ieder zijn eigen meeningen over de leer zoekt en vindt"; wat natuurlijk niet beduidt, dat ze er ook werkelijk in staan.

Dit versje nu kan aanleiding gegeven hebben tot het maken van dat, waarover de vraag spreekt.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Winsom, P. Bos, te Ten Boer. — Looessens, J. Sybrandy, te Middelam — Nunspeet A. Voogel te Gouda. — Noordstarwoude, L. van Loon, cand. te Zwijndrecht. — Neele, J. Bosch, cand. te Zwolle. — Rotterdam B. H. C. van den Brink, te Heeg.

BEDANKT: Vrijhoeve en 's Gravelduin Capelle, W. A. Dekker, te Hoogeveen. — Holten, W. Fokkens, te Stadskanaal. — Oldeboorn en Nes, J. Sybrandy, te Middelam.

Nederlandsch Hervormd Kerk.

BEROEPEN: Den Bommel, W. Bieshaar, cand. te Utrecht. — Wierum, H. Kwint, cand. — Saaksum, J. D. Dercken, cand. — Sir Jansland en Rijnsater, W. J. H. Israël, cand. te Zalt Bommel. — Zoutelande, M. Woudstra, cand. te Engwierum. — Oterleek en Nieuw-Dordrecht, F. J. Polmers, cand. te Groningen. — Well, Ammerzoden en Wordragen, B. Tichelman, cand. te Utrecht. — Steenwijk, bleeker, te Mastenbroek. — Waterlandsekerke, O. Groene woud, te Ee. — Nieuw-Helvoet, E. J. van der Burgh, cand. — Aduard, K. E. Lijfering, te Noordwijk. — Bruinisse, C. Waardenburg, te St. Annaaland. — Mijdsrecht, D. Bax te Hlerden. — Kootwijk en Den Bommel, P. Bieshaar, te De Bilt. — Helenaveen, J. M. Coops, cand. te Hekendorp. — Zwaagwesteinde, C. Langhout, cand. te Weesp. — Nieuwkoop, W. Boerendaan, cand. te Utrecht. — Andel, H. Doornveld, te Kerkwijk en Bruchem. — Morrah, J. Brink, te Dolkum.

AANGENOMEN: Harich en Ruigahuis, M. Woudstra, cand. te Groningen. — Heinoord, H. W. Kelder, cand. te Utrecht. — Waddingsveen, B. van der Wal, cand. te Utrecht. — Nieuw Helvoet, E. van der Burgh, cand. te 's-Gravenhage. — IJendijke, E. K. Groeneveld, cand. te Groningen. — Bruinisse, S. Waardenburg, te St. Annaaland. — Well en Ammerzoden, B. Tichelman, cand.

BEDANKT: Oudeschild, P. R. A. van Meurs, te Barsinghoren en Haringhuizen. — Zoutelande, M. Woudstra, cand. te Engwierum. — Huisduinen, J. M. Coops, cand. — Feins en Zweins, J. J. Canregier, cand. — Voorhuizen, Hedel, Berg-Ambacht, Hagstein, 's-Graveland, Rouwen, Randwijk en Melissant, E. van der Wal, cand. Utrecht. — Wierden en Rijssen, M. van der Mast, te Edam. — Gorinchem, D. M. Boonstra, te Barneveld. — Heteren, D. van Aalst, te Noordwijkerhout. — Spaarndam, Spaarndam en Zijderveld, e. a. B. Tichelman, cand. — Foudgum en Kaard, M. Woudstra, cand. Groningen. — Klaaswaal, W. Boerendaan, cand. te Utrecht.

Plaatsgebrek noodzaakt ons Advertentiën tot een volgend Nr. uit te stellen.

Advertentiën.

ONDERTROUW:
LOURENS JAN CAREL KREYT JR.,
ber. Pred. te Monnikendam,
EN
CATHARINA AUGUSTA FELDERHOF.
Batum, 14 Juni 1900.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
WESTERMARKT No. 21
AMSTERDAM.

U worden aanbevolen:
Goldschmeding's
Piano's en Orgels.
Steeds in groote voorraad voorhanden.
Warmoesstraat 141
of
Keizersgracht 305,
AMSTERDAM.
Vraag Catalogi.

Bij J. H. BOS, te Kampen, is verschenen:
François Turretini.
SA VIE ET SES OEUVRES
ET
le Consensus,
PAR
Dr. G. KEIZER.
Prijs f 3.—

BREEBAART'S
ORGELHANDEL,
Damrak 22, Amsterdam.
Vraag Catalogi.

Is verschenen bij J. H. BOS te Kampen:
SUPPLEMENT
op de Kerkenordening - editie 1897,
bevattende de besluiten van de **GENERALE**
SYNODE van GRONINGEN in 1899, be-
hoorende bij de Kerkenordening,
DOOR
Ds. J. H. FERINGA en Ds. I. HESSELS.
Prijs f 0.12 1/2.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.
Gevestigd te **AMSTERDAM, Keizersgracht 729.**

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:
Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. M.
F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE
Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen

KAPITAAL en LEVENSTOEGANG tot elk bedrag.

VEREENIGING voor HOGER ONDERWIJS
OP GEREFORMEERDEN GRONDSLAG.

PROGRAM
VOOR DE
Twintigste Jaarlijkse Samenkomst
te houden te Haarlem, op 27 en 28 Juni 1900.

I.
Op Woensdag 27 Juni, des avonds te 7 1/2 ure, zal een **URE DES GEBEDS** worden
gehouden in de Noordkerk in de Ridderstraat, waarin als voorganger zal optreden Ds. C.
ORANJE van 's-Gravenhage.

II.
Op Donderdag 28 Juni daaraanvolgende zal de **Algemeene Vergadering** gehouden
worden van des morgens precies 9 ure tot des namiddags te 1 ure, in het "Brongebouw"
in het Frederiksplein.

De leiding van deze vergadering, alsook van de meeting, is door H.H. Directeuren opge-
dragen aan Prof. Dr. W. GEESINK.

III.
Op Donderdag 28 Juni, des namiddags te twee ure, zal een **Openbare Meeting**, met
debat, worden gehouden in het "Brongebouw"; over: "Het rechtsgeleerd onderwijs aan de
openbare hogescholen".

In te leiden door Prof. Mr. D. P. D. FABRIS.

Voor entree betaalt men f 0.25; doch leden en contribuanten hebben gratis toegang.

Op Donderdag 28 Juni, des namiddags te vijf ure, **Gemeenschappelijke Maaltijd** in
het "Brongebouw", tegen betaling van f 2.—.

Aan H.H. leden of begunstigers, die aan den maaltijd wenschen deel te nemen, wordt
beleid en dringend verzocht, hiervan vóór 23 Juni kennis te geven aan den heer D. VAN
DEN EIJKHOF, Smedestraat 29, te Haarlem, door wien tevens, op verzoek vóór 18 Juni
en met opgave van maatschappelijke positie, voor zooveel mogelijk, wordt zorg gedragen voor
logies bij vrienden.

Ook zal de Regelingcommissie aanwijzing doen van gelegenheid tot logeeren voor den
prijs van f 2.50, f 2.—, f 1.75, f 1.50, en zorg dragen dat 's avonds (27 Juni) na den Bidstond
in het "Brongebouw" leden en begunstigers eikander kunnen ontmoeten en gezellig samen zijn.

Tot deze samenkomst worden alle leden en begunstigers vriendelijk uitgenodigd.

Zij, die tot de **Vereeniging** als leden of begunstigers wenschen toe te treden, kunnen
hiervan aangifte doen aan het lokaal, vóór den aanvang der Vergadering.

De Regelingcommissie:

Ds. W. RINGNALDA, Voorzitter.
JOHA. DE JONGH, Secretaris.
Ds. R. MULDER.
Ds. B. TIBBE.
A. J. DE WAAL MALEFIJT.
G. MILO.
E. FELDER.

D. HOGENBIRK Jr.
A. J. MARTIN.
J. H. C. LAMARRE.
J. VAN MAAS.
D. VAN DEN EIJKHOF.
J. DE JONG.

De verslagen zijn aan de H.H. Correspondenten en
Agenten ter bezorging toegezonden.

JOHANNES KRAMER & Co.,
Dam 15-17 en Vijgendam 12, Amsterdam.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN**, diverse **LOTEN** en vreemde **COUPONS**
Wisselen Gouden, Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIEN**
en **BELEENINGEN**. Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen
tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Gereformeerd Gymnasium te Zetten.

Het **EERSTE TOELATINGS-EXAMEN** zal D. V. gehouden worden op Vrijdag
13 Juli a.s. Ouders of Voogden, die voor hunne Zoons of Pupillen plaatsing wenschen met
den nieuwen Cursus, gelieven zich daartoe vóór 1 Juli aan te melden bij den Rector.

Aan het Gymnasium is eene klasse verbonden, waarin nog geen oude talen worden
onderwezen. Voor leerlingen dezer klasse bedraagt het kost en schoolgeld f 400.—, voor de
overige f 500.—. Ook kan onder bijzondere voorwaarden toelating worden gegeven tot
het plaatsen van leerlingen, die niet in het Internaat worden gehuist.

De Rector,
Dr. W. H. KRAMER.

Gereformeerd Gymnasium, TE AMSTERDAM.

Ouders of Voogden, die hunne Zonen of Pupillen met den nieuwen Cursus op eene
der klassen van het **Gereformeerd Gymnasium te AMSTERDAM**
wenschen geplaatst te zien, kunnen zich aanmelden **vóór 1 Juli** bij den onder-
geteekende. **Programma's** met opgave der eischen voor de toelating, zijn te
verkrijgen bij den **Boekhandel** voorheen **Röveker & Wormser**,
Kalverstraat 154, Alhier.

Dr. J. WOLTJER.

ADMISSIE-EXAMEN.

Het eerstvolgend examen ter toelating tot de
lessen aan de Vrije Universiteit gegeven, zal
D. V. worden afgenomen **DINSDAG 3 JULI**.
Hun die zich daaraan wenschen te onderwerpen,
wordt verzocht, zich met opgave van ouder-
dom, woonplaats en der faculteit, waarin zij
wenschen te studeren, schriftelijk aan te mel-
den bij den ondergeteekende, vóór of op
Zaterdag 30 Juni.

Daarbij worde herinnerd aan het volgende
Senaatsbesluit betreffende het Hebreeuwsch:
"Aan hen, die tot de colleges in de Hebreeu-
sche taal en de Bijbelsche antiquiteiten wen-
schen te worden toegelaten, zal, na gunstigen
uitslag van het Admissie-Examen, een afzonder-
lijk examen worden afgenomen in de eerste
beginselen der Hebreeuwsche taal, waaruit zal
moeten blijken, dat de candidaat met behulp
van het woordenboek een paar verzen He-
breeuwsch grammaticaal kan ontleden en ver-
talen. Aan dit examen moeten zich onderwerpen
allen, die tot de colleges in de Hebreeuwsche
taal en de Bijbelsche antiquiteiten wenschen
te worden toegelaten, dus ook zij, die met
gunstigen uitslag het eindexamen aan een
Gymnasium of voor de Staatscommissie hebben
afgelegd."

De des. der lit. fac.,
Dr. J. WOLTJER.

NEDERLANDSCHE SCHOOL
voor
NIJVERHEID en HANDEL
te **ENSCHDE.**

De aangiften voor de toelatingsexamens
der verschillende klassen aan de school kan
geschieden bij den Directeur, vóór Zaterdag
23 Juni a.s.

De school is toegankelijk voor jongens en
meisjes en bevat drie afdelingen.

Afd. A. Het onderwijs omvat de vakken
der eerste drie klassen en H. B. S. met
5 j. Cursus. Het eindexamen geeft toegang
tot de 4de kl. en H. B. S. met 5 j. C.
en tot de beide andere afd. der school.

Afd. B. Leidt op voor den handel en
administratieve betrekkingen; de Cursus
duurt 1 jaar.

Afd. C. Bereidt voor tot fabrikant en
fabriekdirecteur; de Cursus loopt over 3
jaren, voor zoover betreft de geheele opleiding
in de textiele vakken, voor andere industriële
ondernemingen naar omstandigheden.

De Cursus vangt aan den 1sten Dins-
dag in September.

Meerdere inlichtingen en programma's van
het onderwijs worden gaarne verstrekt door den
Directeur Dr. A. BORGMAN.

Enschede, den 8 Juni 1900.

Burgem. en Weth. van Enschede:

EDO BERGSMAN, Burg.
C. F. KLAAR, Sec.

Gereformeerd Gymnasium,
te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereen-
iging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs
de volgende giften.

Rotterdam: Dr. B. F. B. f 2; J. v. E. f 1;
P. K. f 5; G. W. K. f 2.50; J. N. f 0.50; J.
M. N. f 1; W. H. H. f 1; D. E. f 1; Jb. S.
f 1; W. M. f 2.50; J. W. V. f 1; A. V. f 1;
J. v. d. L. f 2; M. T. D. f 1; W. H. v. d.
W. f 1; D. H. f 1; H. W. v. f 2.50; W. A.
V. f 2.50; L. W. H. f 2.50; C. D. B. f 1; A.
J. N. f 2; J. V. f 2.50; P. C. H. f 1; C. K.
f 2; J. H. Jr. f 3; J. T. L. f 5; J. H. v. d. S.
f 1; A. C. D. f 0.50; J. E. v. d. G. f 1; L.
W. v. f 1; J. S. f 1.50; H. S. f 2; A. K. f 2.50;
W. J. K. f 1; J. M. f 0.50; J. A. S. Jr. f 1;
Joh. E. f 1; J. v. D. f 1; J. v. d. K. f 2.50;
J. V. f 1; W. W. f 3; J. v. O. f 0.50; P. P.
f 0.50; T. H. M. f 1; J. C. S. f 1; G. B. f 1;
W. N. G. f 1; J. M. f 1; E. K. Jr. f 1; D. A.
B. f 1; P. v. d. M. f 1; J. E. v. f 0.50; H. R.
f 0.50; A. A. G. f 1; G. M. G. f 0.50; W.
R. f 0.50; H. R. f 0.50; S. B. f 0.50; C. v. d.
K. f 2.50; G. K. f 1; S. K. f 1; G. P. f 1;
M. J. F. f 1; J. H. Jr. f 2.50; J. D. S. f 1;
J. D. J. f 0.50; H. M. f 2.50; J. C. S. f 2.50;
P. T. v. L. f 1; Jb. v. f 1; J. K. f 1; W.
F. d. H. f 0.50; L. W. K. f 1; H. K. f 1;
A. O. f 1; C. d. K. f 1; M. R. f 2.50; L. G.
V. f 2; J. H. d. H. f 1; T. D. H. f 1; D. f 1;
J. P. f 1; J. G. f 1; J. G. v. f 1; J. J. H.
f 5; J. J. R. f 1; W. v. d. S. f 2.50; N. N.
f 1; S. B. f 2.50; G. B. f 2.50; J. B. f 1; B.
J. B. f 1; J. E. K. f 1; P. K. f 5; E. J. L.
f 2.50; B. P. H. f 0.50; Wed. H. L. d. B. f 2.50;
Wed. J. v. d. B. f 1; Wed. J. K. f 1; Wed.
L. B. f 1; Meij. M. E. H. f 2.50; Meij. S. f 1.
Middelhartis: C. B. f 1. Nieuwerkerk a/d
IJssel: A. M. H. f 5. Katendrecht: Wed. J.
E. f 2; At. E. f 1; A. E. f 1. Neerbosch: J.
v. H. f 1. Charlois: W. T. B. f 1; A. v. d.
H. f 0.50; W. H. Z. f 1; C. A. J. f 1; J. E.
f 1; Wed. J. D. H. f 0.50. Delfshaven: N.
N. f 0.50; Gez. B. f 1; P. v. A. f 1; H. P.
f 0.50; L. H. f 1; A. D. f 1. L. v. E. f 1.
Ter Bregge: P. J. V. f 0.50; Wed. K. f 0.50.
Capelle a/d IJssel: W. v. d. K. f 1; J. R.
f 2; L. v. E. f 1; S. K. f 2. IJsselmonde:
C. v. IJ. f 0.50; Z. d. O. f 1; M. d. J. f 0.75;
L. v. d. M. f 0.50; R. v. IJ. f 0.50; S. v. d.
V. f 1; A. S. Lnz. f 1; M. K. f 1. Kralin-
gen: A. S. f 1; N. N. f 0.50; M. T. D. f 1;
N. N. f 1; W. Z. f 0.50; M. S. f 1; Th. L. G.
f 0.50; M. v. L. f 1; C. K. f 1; P. v. I. A.
f 2; Ds. S. O. f 1. Ouderkerk a/d IJssel: Wed.
V. f 1; Wed. C. d. K. f 0.50; G. d. D. f 1;
P. d. D. f 1; N. G. f 2. A. v. D. f 1; C. v.
D. f 1; W. J. f 1; C. H. A. f 1; M. d. J.
f 1; A. G. f 2.50; J. H. S. f 0.50.

N.B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen
waarover per kwantiteit wordt beschikt.

Boek- en Courantdrukkerij:
DE ROEVER KRAMER & BAKELA,
Amsterdam.

Dit bla
Bijdrage
dit bla d
aan de f
Inreid
kunnen v

Van

Ter b
betrekk
zal best
toevluch
ment. Zo
Kerk, ze
zoo dede
en zij die
volgd zij
voor het
Nieuwe T
had. In j
komt nie
trent de v
streeksch
van de f
heid, als
haar, ma
situeerde
in het
althans i
streeks
die verhu
volgt wel
Testamen
afleiding
sing op l
elk ander
die word

Nu levi
op. Zegt
apostelen
beginsels
is hierna
waarborg
ligt, en
leid. Dw
betwist,
ken der
de Geref
mondig e
aanziet o
een overs
uit even
wie eens
te beger
dief is, I
maar her
mers het
avende g
den bij h
niet wel v
zit tevens
te leiden.
waarom z
voorkeur
ontloken
bloem ne
woorden
dan heeft
te doen.
het begin
denken,
en de l
overmits
die afleid
cenvoudig
dat ik n
met zoo
maakt de
toepassing
waarborg
is vermiss
waarom l
ter vast
eigen afle
een recht
geeft. E
streeksch
Staat in
en in het
scheen vo
hand, da
tend op l

Eer we
halve nau
op het c
of neen.
heid te e
te worde
Israel, en
onder Isr
Kerk en
vraagstuk
hier de ge
satie opt
gelijk ze
tic. Kan